

8. Založení extenzivní ovocné výsadby

Extenzivní výsadby jsou charakteristické zejména nízkou potřebou ošetřování pěstovaných stromků, ale i menší péčí o prostředí, dané výsadby. Tyká se to zejména řezových prací, hnojení, obdělávání půdy a chemické ochrany. S ohledem na tuto skutečnost, je třeba dbát na správné založení výsadby, počínaje volbou vhodné odrůdy, použití kvalitního výsadbového materiálu (školkařských výpěstků) a konče kvalitním zapěstováním korunky odborným výchovným řezem. Přitom platí jednoduchá zásada: čím horší půdně-klimatické podmínky, tím více je třeba o mladé stromky pečovat.

Výběr pozemku

Výběr vhodného pozemku pro jednotlivé ovocné druhy je hlavním ukazatelem k dosažení požadovaného růstu a sklizně. Každý ovocný druh má své specifické požadavky na prostředí, které se v jednotlivých životních obdobích ovocného stromu mění. Jedná se především o soubor ekologických faktorů. Zpravidla je dělíme na

- podnebí (klimatické – vzduch a jeho pohyb, voda, teplo, světlo, vlhkost a srážky)
- zeměpisné (nadmořská výška, svažitost terénu, expozice k světovým stranám)
- půdní (složení půdy, vlastnosti půdy, půdní druh, půdní typ)
- biotické (vliv rostlin a živočichů)
- antropogenní (vliv člověka a civilizace na rostliny)

Při výběru pozemku se musí posoudit jeho poloha, půdní podmínky, svažitost pozemku. Ve vyšších polohách se využívají pro výsadbu ovocných druhů převážně jen svahy. Severní svahy jsou nejstudenější, vlhčí a opoždují vegetaci.

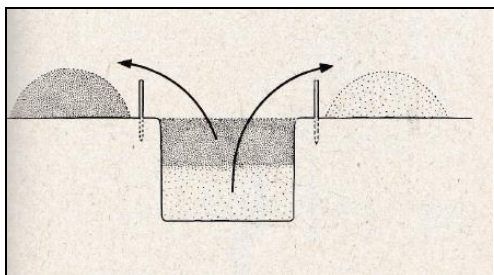
Vhodnost takových pozemků je závislá na kvalitě půdy. Jsou vhodné zejména pro pěstování třešní, višní a raných odrůd jablek. Východní svahy jsou chladnější než svahy jižní a změny teplot jsou zde vyšší, což zvyšuje nebezpečí poškození vysokými teplotami. Západní svahy jsou vhodné pro pěstování všech ovocných druhů. Jižní svahy jsou nejteplejší v létě, jsou dobře osvětlené. Dochází zde k poškození květů nízkou teplotou a také na ovocných stromech vznikají mrazové desky. Jsou vhodné pro pěstování všech ovocných druhů.

Cílem přípravy půdy před výsadbou je doplnění obsahu organické hmoty, minerálních živin a celkové provzdušnění a zlepšení struktury půdy. Důležité je, aby příprava vybraného pozemku začala včas, nejméně dva až tři roky před vlastní výsadbou. Příprava půdy rovněž počítá s odplevelením a zbavením se víceletých plevelů. Hloubka přípravy půdy souvisí s fyzikálními vlastnostmi půdy. Na hlubších, středně těžkých až těžkých půdách lze doporučit zpracování hlubokou orbou do 0,5 m, naopak na lehčích půdách postačí orba do hloubky 0,3 m. Nejvhodnějšími předplodinami pro pěstování ovocných stromů jsou jeteloviny, luskovino obilné směsky nebo okopaniny. Příznivý účinek na využití živin má společné použití průmyslových a statkových hnojiv (kromě vápenatých).

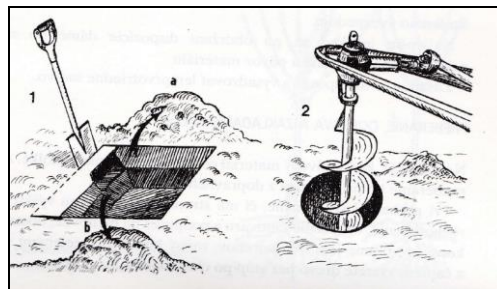
Před výsadbou se pozemek urovná, vyznačí se hlavní cesty, řady či jednotlivé parcely. U svažitéjších pozemků respektujeme zásadu směru řad po vrstevnicích, abychom zamezili nebezpečí půdní eroze. Spony u ovocných rostlin určují plochu přidělenou jednotlivým rostlinám v budoucí výsadbě (vyjadřují hustotu a způsob uspořádání). Vysoký počet vysázených jedinců na jednotku plochy lze dosáhnout u čtvercového sponu, naopak obdélníkový spon počet vysázených jedinců snižuje čím větší je rozdíl mezi vzdáleností stromů v řadě a šířkou meziřadí.

Doba výsadby

Jsou dva termíny výsadby – podzimní a jarní. Podzimní termín trvá prakticky od opadu listů až do příchodu silnějších mrazů. Jarní termín začíná co nejdříve po rozmrazení půdy, jakmile to vlhkost půdy dovolí. V našich podmínkách většinu ovocných druhů vysazujeme na podzim.

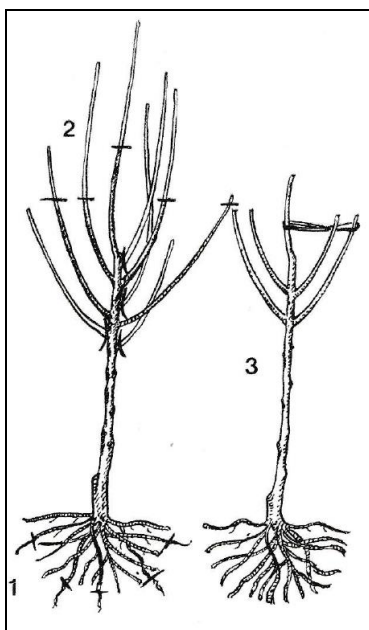
Obrázek: Způsob kopání jam pro výsadbu ovocných stromů.

Obrázek: Technologie kopání jam: 1- ručně, 2 – stojem.

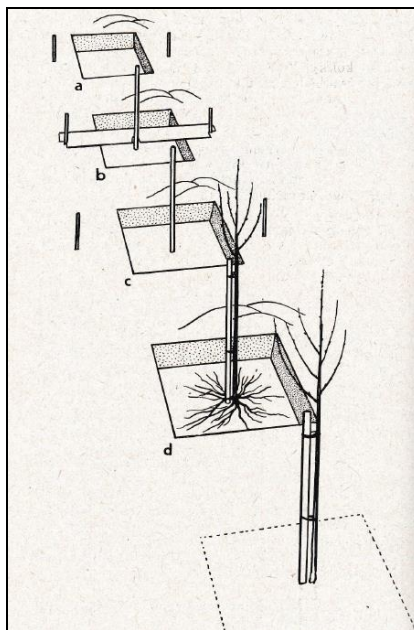
Vlastní výsadba

Na základě výsadbového plánu přistoupíme k rozměření pozemku. Určíme směr řad a orientaci ke světovým stranám (upřednostňujeme směr řad sever – jih). Při výsadbě dodržujeme hloubku sázení a rozmístění kořenů v jámě. Stromky sázíme tak hluboko, jak byli zasazeni ve školce. Vysokokmeny a polokmeny vysazujeme ke kůlům, které zatlučeme před vlastní výsadbou do jámy. Jamky hloubíme na velikost danou kořenovým systémem vysazovaných stromků. Kořeny musí být vždy volně rozmístěny a nesmí být vlivem malých rozměrů jamky zmáčkuty nebo zkrouceny. Ve většině případů postačí šířka jamky 0,4 – 0,5 m a hloubka 0,4 m. Jamky hloubíme vždy těsně před vysazováním, nejlépe přímo v průběhu vlastní výsadby. Příprava předem vede ke zbytečnému vysušování zeminy.

Obrázek: Úprava stromku před výsadbou.

- 1) úprava kořenů,
- 2) úprava korunky,
- 3) upravený stromek.

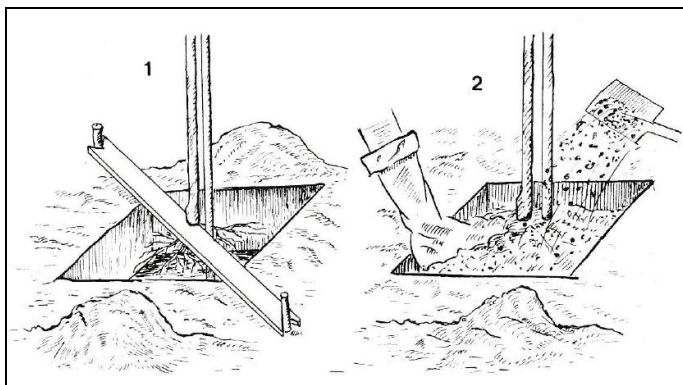

Obrázek: Umístění kůlu ve vykopané jámě:

- a) vykopaná jáma se dvěma postranními kolíky,
- b) přiložená lať s kůlem ve středu jámy,
- c) odstraněná lať,
- e) vysazený stromek ke kůlu,
- f) dokončená výsadba stromku.

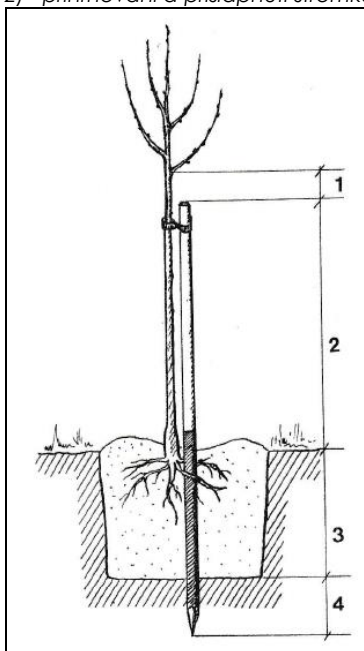
Před výsadbou zakracujeme nadměrně dlouhé kořeny a odstraníme veškeré poškozené části. Dbáme na správnou hloubku výsadby tak, aby místo štěpování zůstalo alespoň 50 mm nad povrchem půdy. Při sázení postupujeme takto: do dna jámy zatlučeme kůl, potom jámu do poloviny zaplníme zeminou, kterou mírně přišlápneme. Teprve potom umístíme stromek a mírně jej zasypeme sypkou zeminou. Během zasypávání stromkem několikrát potřeseme, aby se zemina dostala mezi kořeny. Stromek vyždvihujeme do žádané výšky (hloubky) a zem okolo něho mírně ušlapeme. Při podzimní výsadbě nahrneme zeminu ke kmínku až do výšky 0,3 – 0,5

m. Vysazené stromky se vyvazují až po sesednutí půdy. Při jarní výsadbě upravujeme řezem korunku, u podzimní nejlépe na jaře následujícího roku těsně před rašením.

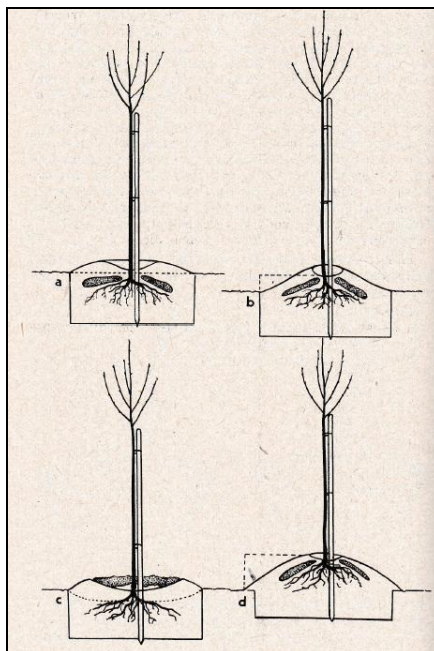
Obrázek: Postup výsadby stromku:

- 1) umístění stromku v jámě,
- 2) přihmování a přišlápnutí stromku.

Obrázek: Délka kůlu a její výpočet:

- 1) 100 mm,
- 2) výška kmene minus 100 mm,
- 3) hloubka jámy (400 mm),
- 4) 200 mm na zatlačení do dna jámy.

Obrázek: Výška výsadby ovocného stromku.

- a) stromek vysazený ve správné výšce, již ve slehlé půdě,
- b) stromek čerstvě vysazený mírně výše, po slehnutí půdy bude ve správné výšce,
- c) špatná výsadba, stromek čerstvě vysazený na místo očkování v úrovni povrchu půdy, po slehnutí půdy se místo očkování dostane pod úroveň povrchu půdy,
- d) špatně vysazený stromek, příliš vysoko.

Výběr stanoviště

- stanovištěm rozumíme (charakterizujeme) komplex všech ekologických faktorů, které mohou ovlivnit pozitivně, ale také negativně, všechny požadované kvalitativní a kvantitativní hospodářské ukazatele nově zakládaného ovocného sadu
- vybíráme pozemky vhodné pro pěstování
- nevhodné mrazové kotliny a větrné polohy
- nejvhodnější jsou mírné svahy se západní expozicí (pro třešně lze doporučit také svahy severní a to z důvodu prevence proti jarním mrazíkům – pozdější zakvetání)
- zásadně nevhodné svahy východní a jižní
 - teplotní šok v předjaří

- následkem prudkého nárůstu teploty na osluněné straně s vazbou na chladnou zastíněnou stranu kmene dojde ke vzniku mrazových prasklin a následně mrazových desek
- na půdách silně zamokřených se projevuje nedostatek půdního O₂ (asfixie kořenů), dále zvýšený výskyt nektriové rakoviny (*Nectria galligena*)

Volba sponu:

- extenzivní výsadby – menší počet vysazených stromů na jednotku plochy
- budoucí výsadba
 - výsadby uzavřené – zapojené, domácí zahrada a polní sady
 - vysazujeme na nejmenší přípustnou vzdálenost, která odpovídá typové podnoži a vzrůstnosti odrůdy
 - pěstitelský tvar je **polokmen** (výška kmínku 1,30 m – 1,50 m)
 - vysazujeme na odpovídající podnož
 - výsadby otevřené – převládající typ extenzivního ovocnářství
 - polní sady, zatravněné louky, pastviny
 - lze zde zařadit také silniční a polní stromořadí
 - vysazujeme v co nejširších sponech
 - pěstitelský tvar **vysokokmen** (podnož pláně nebo semenáč; výška kmínku 1,70 m – 2,20 m)
 - volba sponu umožňuje pěstování podkultur
 - v rozptýlených výsadbách se stromy vysazují náhodně a roztříštěně (skupiny stromů, solitéry, remízky)
 - spon výsadby - čtvercový, obdélníkový, trojúhelníkový
- doporučené spony pro kmenné tvary
 - jabloně: 8 x 8 m až 12 x 12 m (min 8 x 6 m)
 - hrušně: 8 x 8 m až 10 x 10 m (min 8 x 6 m)
 - slivoně: 6 x 6 m až 8 x 8 m (min 6 x 4 m)
 - třešně: 10 x 10 m až 12 x 12 m (min 10 x 7 m)
 - višně: 7 x 7 m až 8 x 8 m

SPON VÝSADBY

